

SLOVENE C

== Volja po pošti: ==
za celo leto naprej .. K 60—
za en mesec .. K 5—
za inozemstvo .. K 70—
V Ljubljani na dom
za celo leto naprej .. K 58—
za en mesec .. K 5—
V upravljalni mesecno .. 4-50
== Sobotna izdaja: ==
za celo leto .. K 10—
za inozemstvo .. K 15—

== Inserati: ==
Enostolpna poltivrsta (59 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat .. po 90 v
Pri naročilu nad 10 objav
popust.
Najmanjši oglas 59/9 mm K 3—
== Poslano: ==
Enostolpna poltivrsta K 1-50
Izhaja vsak dan izvenredni po-
nedeljek in dan po prazniku,
ob 5. uri zjutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nebrankirana pisma se ne
sprejemajo. Telefonski št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne bran.
Ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 349 za oglase,
avatr. in češke 24.797, ogr. 28.511, bosn.-herc. 7563.

Vprašanje Koroške.

(Posebno poročilo »Slovenca«.)

Pariz, 7. aprila. Pri sedanjih razprava-
h na mirovnem posvetu velen se obrav-
navajo le naše zahodne meje, ker so del
velikega morskega in trgovsko-prometne-
ga problema. Medtem ko se bodo vsa taka
vprašanja rešila po enem načelu, se bo
pripadnost notranjih ozemelj, med katera
spada tudi Koroška, odločevala od slučaja
do slučaja. Koroške zadeve pridejo na raz-
govor čez kakšna dva tedna. Vendar mor-
rem po svojih informacijah zagotoviti že
sedaj, da ne bodo obveljale zahteve nem-
škega imperializma, a tudi ne tiste zahte-
ve, ki jih v ententnih krogih označujejo
kot »izrodke slovenskega imperializma«.
Usoda Celovca in Beljaka ni gotova. Naša
delegacija bo, kakor v primorskem slučaju,
tudi pri reševanju Koroške meje zahtevala
ljudsko glasovanje.

Barantajo ..

(Posebno poročilo »Slovenca«.)

Bern, 8. aprila. — Iz Pariza poročajo,
da se tudi jadransko vprašanje bliža re-
šitvi. Gorica z Gorisko, Trst in Istra so
izven diskusije, ker pripoznava antanta
pravico Italije do teh ozemelj. Gre le za
Reko, ki bo najbrže svobodna luka pod
protektoratom Italije. Politični krogi so-
dijo, da bo Dalmacija z vsemi otoki naj-
brže pripoznana Jugoslaviji. Taka rešitev
jadranskega vprašanja bi pomenila kom-
promis med Wilsonom in Orlandom, in
skoro ni upanja, da bi mirovna konferenca
sklenila drugačno rešitev.

Odločilni dnevi.

Po tolikem odlašanju se je svet četvorice vendarle lotil rešitve jadranskega vprašanja. Po idejem razkolu, ki je grozil, da spravi delovanje mirovne konference na mrtvo točko, se je našel — če smemo verjeti poročilom — med Wilsonom in Clemenceaum kompromis, na podlagi katerega upa mirovni posvet dospeti v najkrajšem času do preliminarnega miru. Italijanska propaganda je v Parizu in Londonu dosegla višek: vrstili so se banketi za banketom, proslavljala se je nova latinska zveza, podkupili skoro vsi listi, izdanih je bilo na tisoče raznih brošur in letakov, na politični tribuni je praznoval italijanski imperijalizem svoje zmagovalne: dosegel je, da sta Amerika in Anglija pristali na »kompromis«, ki bo določil Italiji vse, ali skoro vse, kar zahteva. Svet četvorice je sicer povabil k sebi naše delegate na posvet, katerega se Orlando ni hotel udeležiti le radi tega, da bi vsa stvar dobila vsaj na videz objektivno lice, a vsa znamenja pričajo, da so se naše slutnje izza »črne dne« najbrže uresničile. O vprašanju Gorice, Trsta in Pulja Pariz baje sploh ne bo razpravljalo, ker ga smatra že za rešeno. Gre le za Reko. Vse drugo je izven diskusije.

Brezštevilne italijanske agitacije za Dalmacijo in Reko so imele namen, ustvariti v jadranskem vprašanju tak položaj, kjer bi Italija lahko pokazala z veliko-dušno gesto na svojo »odjenljivost«: Jugoslovanom smo pripravljali prepustiti del Dalmacije, v najhujšem slučaju celo, a s proglasitvijo Reke kot svobodno luko, bi Italija žrtvovala za sporazum vse, kar je more kot velevlast in kot narod utrpeli.

To bi bil kompromis. Po tem stanju na mirovni konferenci — bojimo se, da to poročilo odgovarja resnici —, bi bila cela Goriska, Kras in Istra prodani Italiji. V najboljšem slučaju smemo upati le na vrnitev zasedene Notranjske do Šempetra in vzhodne Istre do Pazin: vse drugo bi bilo vsaj začasno izgubljeno. Usoda Beljaka je še negotova in bo odločena najbrže ob rešitvi tržaškega zaledja in železniških prog, ki vežejo Trst z Jugoslavijo, Nemško Avstrijo in Češko. Ni izključeno, da bodo vse prometne črte s Trstom internacionalizirane, kar bo Italija gotovo zahtevala, ker

se predobro zaveda, da bi sicer tržaška trgovina in življenjska moč bila uničena.

Tak je torej položaj in mnenje, ki prevladuje v Parizu. Naš narod je pripravljen na vsak udarec. Zdaj leži na tleh, gospodarsko in vojaško izčrpan in s stisnjenimi zobmi bo prenesel ta največji zločin na njegovem narodnem telesu, od katerega bodo odrezali najlepše ude in srce. V svoji tisočletni borbi za obstanek so ga ob prvem svitu zlate svobode, ki je pravzaprav še okusil ni, ogoljufali in oropali najlepših pokrajin, najzvestejših sinov. Njegova vera v pravico je osleparjena, njegove brezmejne žrtve in neizmerno gorje so prodali za Judežev denar. V dneh najtemnejše sužnosti, raztrgani v tri dele, v najzalostnejšem bratomornem boju nismo zdvojili nad vstajenjem. Ali bomo zdaj? Prenesli bomo ta udarec, pozabili ga nikdar. Vsaka misel, vsako čustvo bo objemalo naše brate ob Adriji: dokler ne pride čas...

Skrčili bomo pesti, v nas bo zavpila ranjena vera v pravico in resnico, toda zdvojili ne bomo, ker vemo, da narod, ki je obupal nad samim seboj, ni vreden svobode! Alrè.

„Hura!“

Zadnji nedeljo se je v Želimljah izvršilo politično tolovajstvo. Izvršil se je krvav napad na gubernika na shodu naše stranke, ki je bil do podrobnosti organiziran in pripravljen ter vsled tega s polno pravico zasluži označbo političnega tolovajstva. Pred množico nič hudega siutečega ljudstva se postavila v polkrogu dve desetorici s palicami oboroženih ljudi okrog guberniške mize. Dogovorjen klic »hura« je bil signal k napadu. Tolovajstvo je bilo izvršeno.

Izzivanje in hujskanje gotovih elementov, za katere seveda nihče ne bi odgovoren, vzbujajo v naših ljudeh odpor. Jasno je, da množice krščansko-socialno organiziranega ljudstva niso več voljne prenašati terorizma političnih tolovajev. Med ljudmi vre in kipi. Opozorjamo in rotimo svoje somišljenike, naj ohranijo mirno kri in trezen preudarek! Nam geslo »hura« ni klic na pocestni poboj! »Hura« je naš, ko gremo v boj za pravice ljudstva. Naš je »hura« ko branimo ljudstvo pred izkoriščevalci in tlačitelji. Naš je bil »hura« v boju za socialno in politično osvoboditev ljudstva! Tega klica v boju s političnimi tolovaji ne bomo rabili!

Toda prav gotovo je, da političnega tolovajstva ne bomo trpeli med seboj. Organizirane ljudske mase bodo znale najti sredstev in potov, da politična tolovajstva na naši zemlji preprečijo ter naredijo mir in red tam, kjer je politična strast in zaslepljenost utrla pot političnemu tolovajstvu.

Rekonstrukcija kabineta.

Belgrad, 4 aprila 1919.

Ministrska kriza je rešena. Kabinet je rekonstruiran. Včeraj je izšel tozadevni kraljev ukaz v »Službenih Novinah«. In danes ob 11. uri predpoldne so novoimenovani ministri položili prisego.

Toda rešitev krize je le prehodna. Vsakdo ve, da bo prišlo prej ali slej do popolne preobnove kabineta. Antigoniteta med staro-radikalno stranko in med Pribičevićevim Demokratičnim klubom še vedno ni prenehala. Stari radikalcu upajo, da se bodo ojačili s črnogorskimi in makedonskimi poslanci in da postanejo tako najmočnejša stranka v parlamentu. Da se Demokratični klub v tej obliki ne more dolgo držati, nam bo pokazala bližnja bodočnost, in sicer najbrže že o priliki debate o agrarni reformi. Gotovo je tudi, da bodo stopili socialisti zopet v vladu. Med temi pa je politika Narodnega kluba doživela popoln fiasco. Na eni strani mržnja proti Pribičeviću — na drugi strani pa prevleka želja po-

mezni članov kluba po ministrskih portfeljih — to sta dva pravca, ki sta vodila politiko »Starčevićancev«. »Narodni klub« se nahaja danes v razsulu. Včeraj ga je zapustil dr. Grga Angelinović, ki se pripravljajo, da vstopi v Dem. klub, kamor je že davno spadal.

Dr. Korošec kot minister prehrane in Josip Gostinčar kot minister za socialno politiko sta bila od belgrajskega časopisja včeraj najiskrenejše pozdravljena. Sploh se opaža, da uživa Jugoslovanski klub pri srbski publici splošne simpatije.

Pri rekonstrukciji kabineta je došlo do malega komičnega incidenta za Dem. klub. Znano je, da je bila že davno iskrena želja ljubljanskega tržnega nadzornika živinodržavnika Adolfa Ribnikarja, da dobi poverjenišvo za prehrano v Sloveniji. V ta namen je hotel svojočasno strmoglaviti ljubljansko vlado, ker je postavila mesto njegovo — dr. Tavčarja na to mesto. Tudi sedaj ni zapustila Adolfa Ribnikarja — inspiratorja napadov na Jugoslov. klub v »Slov. Narodu« — želja po portfelju za ishrano. Demokratični klub je namreč razglasil svetu, da je Ribnikar minister za ishrano, vključ temu, da je takrat v Belgradu že vedel, da je dobil ta resort dr. Korošec. V političnih krogih se govori, da so hoteli srbski člani v Dem. klubu Adolfa Ribnikarja zopet enkrat »potegniti«.

Danes in včeraj se je vršila v zbornici debata o žalostnih prometnih razmerah v Jugoslaviji. Izmed Slovencev so govorili Kristan, dr. Pestotnik in Kopač. Danes je ta debata zaključena. Odgovor ministra Valovića je zbornica sprejela na znanje.

Te dni odidejo poslanci na velikonočne počitnice. Zbornica bo odgodila svoje delo in v Belgradu bo nastopila zopet politična stagnacija — ako ne bodo vesti iz Pariza obrnile vso politiko v drugo smer.

Obupen glas iz Prekmurja.

Potrpežljivi smo bili, zato se nam je trpljenje povečalo, mirni smo bili, zato nas preganjajo, dajali smo, kolikor smo mogli, zato nam sedaj še ostanke jemljejo, čist rod smo bili, zato nas skušajo okužiti, od zore do mraka smo s potom na obrazu in z žuljevimi rokami obdelovali našo zemljo, zato moramo sedaj bežati z nje! — Usmilite se nas, usmilite se nas, pomagajte nam vsaj vi, prijatelji, bratje naši! Če vam ni mar boljševizem, naj se vam usmili vsaj strašno trpeči bratje! Pridite, rešite, kar se še rešiti da!

Trpljenje naših internirancev v Muglari.

Interniranec, ki se je vrnil pred par dnevi iz Italije, pripoveduje:

»Bil sem aretiran dne 11. januarja t. l. v domači vasi, od koder so me gnali vklenjenega v Trst. Iz Trsta so nas sedmoro z verigami na rokah odvedli v Verono. Tam smo bili tri dni in štiri noči zaprti skupno s italijanskimi kaznjenci v trdnjavi. Nato so nas prepeljali v Legnago in od tu v ujetniško taborišče pri Angiari. Zaprti so nas v neko dvorišče, kjer smo morali na prostem prenočiti. Prihodnjega dne so nam javili, da smo dodeljeni 8. ujetniški stotniji, v kateri so se nahajali ujetniki iz Gorice, Trsta in Istre. Prejeli smo ujetniško obleko ter jedilne posode. Že smo upali, da nam dajo nekako »svobodo« in da se bomo mogli vsaj oprati in očistiti mrčesa — a smo se kruto varali. Namesto da bi nas pustili v šotore, so nas zaprti v nekaj kurnik. V tem kurniku smo našli drž. pravdnika Zoržija, inženirja Podgornika, nekega učiteljskega in nekega pravdnika iz Gorice. Ta kurnik je bil 6 m dolg in 3 m širok. V tem prostoru je bilo natlačeno 17 oseb, med njimi tudi 1 sifilitičen. Tu sem bil zaprt do 3. febru-
arja. Četvorica iz Gorice se je nahajala v tem kurniku že mesec dni. Prvih osem dni

smo prejeli le pol hleba kruha na dan in vodo. Dnevno so nas uklenili po dve uri v verige in po dve uri so nas izpustili na prosto, dočim smo ostali čas kratili z ubijanjem uši in drugega mrčesa. Ko nas je prišel nekega dne nadzorovat neki tenente, smo se pritožili proti takemu ravnanju — a pomagalo ni nič. V odgovor smo prejeli: »Potete essere contenti, almeno avete un'occupazione!« (»Bodite zadovoljni, imate vsaj kaj poslati«.)

Iz Angiari so nas sedmoro prepe-
ljali spet v Trst na grad Sv. Justa. Tu so nas zaprti v temno dvorano, polno nesna-
ge, prahu in blata. Ko so nas odpuščali, so nas izpraševali po narodnosti, prepričanju itd. Kdor jim ni dovoljno odgovoril, ga niso izpustili. Cela dva meseca nismo oku-
sili gorke jedi. Trpeli smo duševno in te-
lesno tako, da bi bil vsak opis le media
slika. Zmerjali so nas, pretepali, vklepali
v težke verige in ravnali z nami kot z naj-
hujšimi hudodelci. P. P.

Iz neodrežene Jugoslavije.

Radi slovenske pesmi. V Podgrajah pri Ilirski Bistrici so zaprti dne 22. marca učitelja Sardoča, njegovega brata in dva druga fanta, ker so prepevali slovenske pesmi. Vsi štirje se nahajajo še vedno v tržaških zaporih. V Rihembergu pri Gorici so se pred kratkim zbrali vaški fantje v neki gostilni in slovensko prepevali. Kmalu na to pridruže v gostilno karabinerji in jo tudi od zunaj obklopijo. Večini fantov se je posrečilo ubežati, izvzemši štirim. Te so odgnali v tržaške ječe, odkoder jih še ni nazaj. Hotelirja Ličena, ki je bil že izpuščen, so te dni zopet aretirali.

Protizakoniti nabor gorških fantov. V Gorici so nabiti plakati, s katerimi naznanja laska okupacijska oblast, da se bodo vršili nabori za letnike 1897. do 1901. S to odredbo je Italija vnovič kršila mednarodno pravo, ki ne dovoljuje okupacijski oblasti nikakih naborov v zasedenem ozemlju, dokler ji to definitivno ne pripade.

Kranjski Nemci in Italijani. Oskrbnik graščine Šumberk zahaja tedensko tri-
strikat k divizijskemu poveljstvu v Ilirsko Bistrico. Opaža se, da uživa ta nemški oskrbnik od Lahov vse mogoče ugodnosti. Ali zastoni?

Aretacija v masah. Z vlakom, ki prihaja iz Ajdovščine v Gorico, prevažajo Lahi dan za dnem ujete fante, može, dekleta in žene. Sumi se, da jih odvažajo v Italijo.

Pritisk na starše. Na vsem zasedenem ozemlju izvajajo italijanske okupacijske oblasti neznošen pritisk na one slovenske starše, ki ne marajo dovoljevati svojim otrokom obiskovanja italijanskega pouka. Odvzemajo jim aprovizacijo, potne legiti-
macije, povzročajo jim raznovrstne sitno-
sti in jim groze celo z internacijami.

Ker ni marala laške zabave. Na Krasu se neka učiteljica ni hotela udeležiti večerje, ki so jo priredili laški oficirji, a prišli so po njo laški vojaki s puško in jo prisilili, da se je udeležila zabave. (P. P.)

Položaj na Bavarskem.

LDU Bamberg, 8. aprila. (DKU) Vla-
da je izdala na bavarsko uradništvo raz-
glas, v katerem izjavlja, da je vest o od-
stopu socialistične vlade ministrskega
predsednika Hoffmanna neresnična. Mini-
strski predsednik Hoffmann, ki je bil od
bavarskega deželnega zbora enoglasno
izvoljen načelnikom vlade, je preložil se-
dež vlade v Bamberg. Edino ta vlada ima
na Bavarskem izvršilno oblast; samo njene
naredbe in ukazi se morajo izvrševati. —
Naredbe od kateresibodi druge strani so
neveljavne.

Nürnberg proti republiki svetov.
LDU Nürnberg, 8. aprila. (DKU) De-
lavski in vojaški sveti Nürnberga so po
večurnem posvetovanju z 138 glasovi proti
70 glasovom odklonili republiko svetov.

Železničarsko gibanje.

Neznosne draginjske razmere so prisilile železničarje k zadnjemu sredstvu, zagrozili so s štrajkom!

Dne 7. aprila zvečer je sklicala »Zveza jugoslovanskih železničarjev« svoj shod v »Mestni dom«, na katerem so pretresali odgovor vlade na zahteve železničarjev. Shod je bil zelo obiskan od članov vseh železničarskih organizacij. Na shodu je govoril tudi tov. Kolesa, ki je poudarjal potrebo složnega postopanja.

Predsedstvo deželne vlade za Slovenijo je sporočilo železničarjem, da so telefonično naznanili iz Beograda, da je podpisana naredba, na podlagi katere naj se izplača železničarjem v Sloveniji od 1. marca dalje poleg že obstoječih draginjskih doklad in drugih podpor še naslednji dodatek: **Za uslužbence z letno plačo 1600 do 2200 kron:** v I. razredu 101 K; v II. razredu 150 K; v III. razredu 184 K; v IV. razredu 217 K; v V. razredu 250 K; v VI. razredu 284 K; v VII. razredu 317 K; v VIII. razredu 350 K. — **Za uslužbence z letno plačo 2200 do 2800 kron:** v I. razr. 133 K; v II. razr. 183 K; v III. razr. 217 K; v IV. razr. 250 K; v V. razr. 283 K; v VI. razr. 317 K; v VII. razr. 350 K; v VIII. razr. 383 K. — **Za uslužbence z letno plačo 2800 do 3600 kron:** v I. razr. 161 K; v II. razr. 210 K; v III. razr. 244 K; v IV. razr. 277 K; v V. razr. 310 K; v VI. razr. 344 K; v VII. razr. 377 K; v VIII. razr. 410 K. — **Za uslužbence z letno plačo 3600 do 4800 kron:** v I. razr. 183 K; v II. razr. 258 K; v III. razr. 292 K; v IV. razr. 325 K; v V. razr. 358 K; v VI. razr. 392 K; v VII. razr. 425 K; v VIII. razr. 458 K. — **Za višje činovne razrede se seveda še bolj zvišuje.** — **Nižje uslužbenstvo, če ima letno plačo manjšo od 1400 kron, tedaj dobi:** v I. razr. 101 K; v II. razr. 123 K; v III. razr. 148 K; v IV. razr. 173 K; v V. razr. 198 K; v VI. razr. 223 K; v VII. razr. 248 K; v VIII. razr. 298 K. — **Za nižje uslužbence s plačo 1400 do 1800 kron:** v I. razr. 109 K; v II. razr. 139 K; v III. razr. 184 K; v IV. razr. 189 K; v V. razr. 214 K; v VI. razr. 239 K; v VII. razr. 264 K; v VIII. razr. 289 K. — **Za nižje uslužbence s plačo od 1800 kron naprej:** v I. razr. 125 K; v II. razr. 155 K; v III. razr. 180 K; v IV. razr. 205 K; v V. razr. 230 K; v VI. razr. 235 K; v VII. razr. 280 K; v VIII. razr. 305 K. — **Glede delavcev, uslužbencev z dnevno plačo itd. se urede plače po gorenjih postavkah.** — Ti dodatki veljajo od 1. marca dalje ter se morajo izplačati takoj za dva meseca.

Zborovalci so po burni debati sprejeli resolucijo, da te zahteve sprejmejo, zahtevajo pa še po enkratnem nabavni prispevek za uslužbence po 1000 K, za žene po 1000 K, za otroke nad 10 let po 700 K, pod 10 let po 500 K. Od te zahteve niso železničarji voljni odnehati pod nobenim pogojem.

Sinoči se je vršil shod socialistične železničarske organizacije pred Mestnim domom. Govorniki so poročali o pogajanjih z vlado zaradi zboljšanja plač. Kljub temu, da niso vsega dosegli, so priporočali govorniki, da naj se počaka še nadaljnjih ugoditev s strani vlade. Toda zborovalci so hoteli takojšnjo samopomoč.

Na shodu so govorili tudi zastopniki hrvatskih železničarjev, ki so priporočali skupen nastop. V ta namen naj se stavka odgodi, dokler ne bo tudi Hrvatom možno, da se ji pridružijo. Shod je trajal skoro do 11. ure ponoči. Sklenili so, da se stavka odgodi, da vlada prizna tudi ostale zahteve železničarjev.

Bridka resnica je, da je obup prisilil železničarje do tega koraka. Mali delavci imajo po 2 K 50 vin. dnevne plače in 2 K draginjske doklade na dan. Vlada jim je priznala še 3 K povška; to znaša 7 K 50 vin. na dan. Kako naj železničar s svojo družino v teh razmerah pošteno izhaja, to je uganka. In zato ni čuda, da je obup prignil železničarje skoro do stavke, ki bi bila usodna za vse: za državo, za ostalo delavstvo in vse gospodarstvo. Upati je, da vlada v Beogradu ugodi opravičenim zahtevam!

Mirovni posvet.

Reka prosta luka.

LDU Milan, 8. aprila. (CTU) »Corriere della Sera« poroča iz Pariza, da je svet četvorice sklenil pripoznati Reko kot prosto luko. K temu pripominja list, da mora Italija odkloniti to salomonsko sodbo.

Kakšen bo preliminar ni mir.

LDU Split, 8. aprila. (DDU) Kakor poroča »Secolo«, bo vsebovala pogodba o preliminar ni miru poleg zahtev drugih zaveznikov tudi naše zahteve, seveda samo v taki meri in obliki, kakršno nam bo priznal svet četvorice. Nahajamo se, pravi list dalje, v popolnem »willsonizmu«. Wilson, katerega podpira Lloyd George, se je pogodil s Clemenceaum in o programu, v katerem igrajo strateški ozir zelo skromno vlogo, ako sploh pridejo v poštev.

Način, kako so bili rešeni problemi, ki se tičejo Francije, bo služil kot vzor za rešitev ostalih problemov, tako tudi italijanskih. Načelo narodnosti prevladuje vedno bolj, dočim strateški pomisleki izgubljajo svoj vpliv. Zveza narodov pridobiva vedno več tal in se ojačuje z novimi sankcijami, ki bodo narodom najboljša garancija varnosti, svetu pa najmočnejše jamstvo miru. To je ozračje, v katerem se razvija sodanje delovanje mirovne konference.

Država SHS.

Sestanek združenih organizacij.

LDU Beograd, 8. aprila. Danes se je vršil tukaj drugi sestanek tu bivajočih zastopnikov jugoslovanskih združenih organizacij. Razpravljalo se je o vseh vprašanjih, ki bodo prišla na dnevni red pri sestanku odborov, kateri bo sklican dne 12. aprila. Po temeljiti razpravi je bilo sklenjeno, da posebni ožji odbor pripravi gradivo za omenjeni sestanek, ki se bo vršil v prostorih poljedelskega društva. Vse združne organizacije (zveze itd.) se naprošajo, da pošljejo k sestanku svoje zastopnike, oziroma da pooblaste v to svrbo kakega tu bivajočega svojega člana, tudi ako ne bi prejele poslatih brzojavnih pozivov.

Zadeva dr. Mandića.

LDU Beograd, 7. aprila. Semkaj je dopel bivši šef računskega dvora v Sarajevu dr. Mandić. Kakor se zagotavlja, je hotel osebno intervenirati pri belgrajski vladi zaradi sklepa, s katerim je vlada sprejela njegovo prošnjo za vpokojitev, ne da bi mu nakazala pokojnino. Vlada je njegovo pritožbo odbila, ker je dobil dr. Mandić pravico do pokojnine samo s tem, da mu je avstrijski cesar milostnim potem izpregledal deset službenih let. Srbska ustava pa ne pozna takih izjemnih vladarjevih aktov, zato se tudi belgrajska vlada na to ni mogla ozirati. Storila je več nego dovolj s tem, da je priznala dr. Mandiću kot odpravnino dveletno plačo 36.000 kron. Vrh tega dobi dr. Mandić bržkone pravico, da otvori odvetniško pisarno.

Razna poročila.

Spojitve Nemške Avstrije z Nemčijo.

LDU Berlin, 8. aprila. (DKU) Kakor doznajajo »Politisch - parlamentarische Nachrichten«, so priprave za spojitve Nemške Avstrije z Nemčijo toliko dozorele, da bo v četrtek odpotovala prva nemška komisija na Dunaj, kjer se bo tozadevno posvetovala z nemško-avstrijsko komisijo. Pogajanja te komisije bodo začasno omejena samo na valutarično politična vprašanja.

Minister aretiran.

LDU Magdeburg, 7. aprila. (DKU) V več tovarnah je delavstvo stopilo v stavko. Pripadniki takozvanega stražnega polka so aretirali državnega ministra za pravosodje Landsberga, poveljujočega generala IV. vojnega zbora pl. Kleista in stotnika generalnega štaba barona Schückinga kot talce za zaprte.

Politične novice.

Minister Gostinčar o svoji nalogi.

»Jutarnji list« poroča o razgovoru, ki ga je imel sodrudi belgrajske »Pravde« z ministrom za socialno skrbstvo Gostinčarjem. Izjavil je, da je prevzel to ministristvo v sporazumu z Jugoslovanskim klubom, ki zavzema stališče, da se morajo radikalno izvesti uredbe, ki bodo izboljšale položaj delavstva. V prvi vrsti se bo skrbelo za izvedbo socialnega zakonodajstva. Zlasti kar se tiče socialnega zavarovanja bolnih, brezposelnih in invalidov. Zakonske osnutke svojega prednika bo še enkrat proučil, a držal se bo v mnogočemu njegovih načel, posebno pri zavarovanju delavstva.

— **Jugoslovanski klub in agrarna reforma.** »Jutarnji list« prinaša iz Beograda poročilo, da Jugoslovanski klub zahteva kar najhitrejšo in najradikalnejšo izvedbo agrarne reforme na podlagi načrta, ki ga je izdelal g. Korač, razen neke načelne razlike.

— **O jugoslovanski demokratski stranki** priobčuje sinočni »Narod« uvodni članek, v katerem pravi, da se bo JDS združila v skupno solidarno delo in enotno strankarsko organizacijo s srbskimi samostanci, naprednjaki in narodnjaki. Taka stranka bi tvorila večino v narodnem predstavništvu. Osamljeni bi pa tako ostali srbski radikalci, današnja vladna stranka v Srbiji, ki tvorijo konservativen element z velesrbsko tendenco, ter hrvatski Starčevićanci z velehrvatsko tendenco. — O naši VLS prorokuje list, da po svojem programu ne bo imela razloga, pridružiti se nazadnjaškemu bloku radikalcev; pač pa — pravi list, — se že vidi danes, da bodo hrvatski pravaši napravili mesta novi strankarski skupini, ki se danes zbira okrog »Narodne Politike«.

— **Gospodarska važnost Jadrana.** To vprašanje je obdelal italijanski profesor Frescura v daljši monografiji, v kateri pravi, da je Jadran najboljši in najkrajši pot med Srednjo Evropo in Vzhodom. Zgraditi pa se morajo nove železniške proge, ki bi tvorile protiutež velikemu donavskemu rečnemu sistemu: 1. Takozvana železnica 45. vzporednika Bordeaux — Lion — Cenis — Turin — Milan — Benetke — Trst — Ljubljana — Zagreb — Budimpešta — Beograd — Orsova — Odesa. 2. Železnica Split do Save in Donave. 3. Kotor — Gruž — Metković — Mostar — Višegrad — Užice — Zlatac. 4. Nandars — Priština — Djakovica — Prizren — Sv. Ivan Medunski. 5. Valona in Drač — Bitolj — Solun — Carigrad. Vlogo nekdanjega Rima in Benetk na Jadranu zahteva prof. Frescura seveda brezpogojno za Italijo.

— **Pariz se že pripravlja na sklep miru.** »L'Echo de Paris« od 30. m. m. piše: Glavni tajniki konference Dutasta se je podal včeraj popoldne v Versailles, da določi z oskrbnikom gradu priprave za slavnostne skupščine, ki bodo predstavljale sklep miru.

— **Poraz italijanske propagande v severni Ameriki.** »Il Giornale d'Italia« poroča o razgovoru, katerega je imel poročevalec s člani laške propagande v severni Ameriki: poslanci Pitacco, Chiglianovich in Antoni. Izjavil je, da je laška propaganda prepozno začela delovati in da je daleč zaostala za dobro vedeno in silno razvito propagando slovanskih narodov nekdanje Avstrije, posebno Čehoslovakov, Poljakov in Jugoslovancev. Tem narodom posrečilo se je pridobiti si simpatije Amerikancev, posebno pa ženskega prebivalstva, ki v Ameriki močno sodelujejo v javnem življenju in v žurnalistiki. V izredni meri pa se zanimajo Amerikanci za Jugoslovane in za njihove zahteve; med tem, ko obstoje o laških aspiracijah zelo zmedeni in nejasni pojmi, kar je zakrivila jugoslovanska propaganda. Iz razgovora sledi popolni fiasko laške propagande za italijanski imperijalizem in nenasitnost, ki ga tudi še tako srdito obrekovanje Jugoslovancev ne zmanjša. (P. P.)

— **Italija noče biti zaščita pred boljševizmom.** Italijani izrabljajo komplikacije na Madžarskem v svoje svrhe. »Il Giornale d'Italia« pravi, da podpira boljševiški preobrat na Ogrskem laške aspiracije po močni strateški meji, katera bo dala Italiji možnost ščititi zapadno Evropo pred boljševizmom. Jugoslovani, pravi »Giornale«, hočejo, naščuvani od Steeda (urednik »Timesa«), izrabiti madžarski boljševizem in groze, da bodo boljševizirali vse Jugoslavije, če, da jim ne prisodi vseh jugoslovanskih pokrajin. Če bi zapadne velesile poverile Italijo z obrambo pred boljševizmom, bi ga imele pač kmalu same doma, kajti Italija je že itak prežeta z boljševističnim duhom, ki bo izbruhnil prej ali slej. Misel sama na sebi pa, da bi Italija mogla koga ščititi, se zdi silno smešna, ko še sebe samo ni mogla braniti. (P. P.)

— **Laške fantazije o angleških spletkah** glede Reke. Več uglednih angleških listov, med njimi tudi »Times«, piše o jugoslovansko-italijanskem sporu v Jugoslovani priateljskem smislu. Lahko si mislimo, kako je to Lahom neprijetno. V svoji bujni domišljiji so si zopet izmislili novo bajko. »Corriere della Sera« si razlaga stališče angleških listov, ki se niso dali podkupiti z lirami, na način, ki odgovarja popolnoma moralni višini laških imperialistov. Vzrok Italijanom neprijaznega stališča teh angleških listov so baje spletke močne skupine največjih angleških finančnikov, kateri financirajo eno največjih svetovnih parobrodskih družb, ki so neposredno interesirani na reškem pristanišču. Ta angleška družba si je pridobila posebno pogodbo z voditelji jugoslovanskega gibanja privilegije, ki ji zagovarjajo trgovski monopol pristanišča na Reki, če bi ta pripadla jugoslovanski državi. Samo na ta način, pravi »Corriere«, si je mogoče razlagati trdovratnost, s katero gotovi angleški krogi in listi zagovarjajo pravice Jugoslovancev do Reke. Laški list končno grozi, da prinese v kratkem natančnejše podatke o tej zadevi. (P. P.)

— **Šolski grebi** bivše bosensko-hercegovske uprave. Znano je, da je bivša švabsko-madžarska uprava v Bosni-Hercegovini vse storila, da ohrani domaće prebivalstvo v bedi in nevednosti. »Kulturo« je širila le tam, kjer je imela svoje uradništvo, posebno v Sarajevu. Strahovit je grešila nad domačim narodom v šolskem vprašanju. Znala je doseči s svojo šolsko politiko, da niti tiste šole, ki so se ustanovile, niso mogle doseči svojega namena. O tem piše učitelj Liubunje v sarajevski »Jednakosti«: »Učitelj ni bil samo bedno plačan, marveč je tudi sicer čutil težke okove, ki so mu vezale roke in noge. V kraju, kjer je služboval, je z bolešljivo opazal, kako je zapostavljen pred najneznatnejšim funkcionarjem državne uprave. Njegovo prosvetno delo v šoli in izven nje so omrtvili in onemogočili z vsemi mogočimi predpisi in vedno novimi naredbami, ki so imele vse le en namen —

da obvarujejo šolo pred vsem, kar bi služilo pravemu napredku in prosveti. Naš suženjski položaj smo tako čutili posebno v šoli in predpostavljamo, da postopali nasproti učitelju kakor policijska oblast, ki čuva javni red in mir. Vse to je seveda na učitelja delovalo škodljivo, uničujoče, da je postajal čimdalje bolj profesionist svojega poklica. Težko pričakovana naredba o stalnosti selskega učiteljstva, se ni nikdar izvršila. Tako je bil učitelj prepuščen obupu. Nič boljše kakor nasproti učitelju ni tuja uprava postopala nasproti šoli sami. Šolske zgradbe — razen redkih izjem — so primerne za vse preje, nego za šolo. Človeka zaboli, ko vidi, v kakšnih popolnoma zapuščenih krajih so gradili šole in kako so jih gradili. Namesto da bi bila zgradba šol vodila deželna vlada sama, je to prepustila krajevnim činiteljem ter so se mnogokod važke kavarne izpreminjale v šole. Seveda je bila tudi oprema šol z učili in pedagoškimi pripomočki skrajno nedostopna. Kar je bilo najnujnejšega za začetek, to je bilo vse, evolucije ne kažejo šole nobene. — Nato se pisec pritožuje, da tudi nova, domača uprava ravna z učiteljstvom še vedno mačehovsko; brez ozira na utemeljene prošnje premeščajo učitelje brez vsakega razloga. Zahteva, naj se končno drugače ravna z učiteljstvom, ki je že dovolj trpelo.

Dnevne novice.

— **Za naše vojne ujetnike.** Ljubljanska kreditna banka ima zveze s švicarsko banko v St. Gallen in taista nadaljne zveze z laškimi bankami. 100 kron je vrednih 25 frankov — okoli 30 lir. Višje nam tudi Lahi niso menjevali. Kdor pošlje svojcem večji znesek, naj kar sam vloži pri banki, lahko z dostavkom — od Švice dalje brzojavno. Naslov mora biti natančen in gotov. Naslovi poslani do meseca januarja navadno iz kakega »Campo« ali »Koncentramento« (n. pr. Grezzano, Forte San Felice, St. Marco) ne drže več; kajti ujetniki so bili porazdeljeni na delavske stotnije (Centur Lavor) že meseca januarja in razpršeni po vsi Italiji. Za mlade tovariše v taboru Teano pri Kaserti sem vlovil danes tisoč frankov — 4000 kron, kar bo že zadostovalo za pirhe. Svojcem ujetnikov naznanim, da mi o posameznih pripadnikih ljubljanskega polka ni drugega znano, kakor to, kar sem že objavil. Prosim naše denarne zavode za prispevke in naša društva zlasti ženska, naj pridno zbirajo za ujetnike. Ako človek opazuje, kako se ljudje svobodno razveseljujejo po gledališčih in koncertih in kako se ga privoščijo, akoravno je drago, in kako naši ujetniki vsega tega nimajo, trdno zaupa, da bo vsakdo nekaj prispeval za nje, ako se ga opozori na njihovo trpljenje. Prosim vse liste, naj vsaj najpotrebnejša navodila v pomoč ujetnikom svojim činiteljem razglašajo.

— **Cerkveniki in organisti.** Iz krogov cerkvenikov in organistov smo prejeli sledeči dopis: Ni ga stanu, ki bi med vojsko ne bil dobil povišane plače. Vsak stan, pa naj se še tako pritožuje ima te ali one doklade, le mi cerkveniki in organisti se moramo zadovoljiti z istim, kar smo dobivali v mirnem času. Službo moramo seveda opravljati istotako — kot nekdanj z vsaj deloma nasičenim, — sedaj popolnoma praznim želocecm. In kam naj se obrnemo po pomoč. Vsak pravi, da nima in da ne more dati, vendar ni temu tako hudo. Prihaja velika noč. Čas poln posla za cerkvenika in organista. Ljudje bodo nosili polne košare k blagoslovu, a cerkvenik nima najpotrebnejšega grizljaja. Prosimo, da se vendar kdo spomni na nas!

— **Podružnica SDZ za ribniški okraj.** Vabim vse tov. akademike, bogoslovce in abituriente na sestanek podružnice SDZ za ribniški okraj v torek, dne 22. aprila ob 2. uri popoldne v dvorani kat. izob. društva v Ribnici. Dnevni red: 1. Volitev novega odbora. 2. Razgovor o počitniškem delu. 3. Slučajnosti. Ker je razgovor zelo važen, prosim vse tovariše, tudi one iz Velikih Lašč in Dobrepolj, da se ga udeležijo. — Franca Ambrožič, stud. phil.

— **Občni zbor cestarjev za celo Slovenijo** se vrši prvo majevno nedeljo, to je 4. maja, ob 1. uri popoldne v Ljubljani v »Ljudskem domu« v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze.

— **Osrednje društvo poštinih pristavov, oficijantov in aspirantov v Ljubljani** poziva vse stanovske tovariše na Kranjskem, ki še niso včlanjeni, da nemudoma prijavijo svoj vstop k društvu in vpošljejo 2 K kot vpisnino in po 2 K kot mesečni prispevek. Tovariši na Koroškem in Štajerskem naj stori isto pri podružnici društva v Mariboru.

— **Umetnik** je čisto gotovo tisti človek, ki more dandanes preživeti rodbino 6 do 8 glav s 6 kronami in 66 vinariji na dan. In glejte, to so dacarji. »Gospodje dacarji« imajo 200 kron plače na mesec; in s to »plačo« pa morajo vzdrževati še užitninsko pisarno, kar danes tudi precej stane. Od lakote bi morali poginiti, ako bi se jih ne usmilile dobre obrtne stranke in jim

dajale milodare. Kilogram moke stane 4 do 5 kron, mesa 16 kron; ubogi dacar pa naj preživlja sebe, ženo in dostikrat še 4 do 6 otrok s šestimi kronami na dan!

— **Dopisnik** pod šifro I. K. z. o. C. N. naj izvoli priti med 1. in 2. uro popoldne poljubni dan v moje stanovanje Marijin trg 2.

— **Stanovsko društvo deželnih učiteljskih uslužbencev na Kranjskem** sklicuje redni občni zbor za dne 13. mal. travna t. l. ob 2. uri popoldne v prostorih (salonu) gostilne Angele Češnovar, Kolodvorska ulica 33, Ljubljana. — Radi velevažnega dnevnega reda vabijo se vsi učiteljski uslužbenci iz Slovenije (torej tudi oni iz Koroške in Stajerske), da se občnega zbora zanesljivo udeležijo. Odborova seja se vrši ob 10. dopoldne istotam. Posebna vabila se ne pošiljajo. — Predsedništvo.

— **Poziv.** One tri fante, ki so se v ponedeljek 7. t. m. s popoldanskim vlakom vračali od superarbitracije in izstopili na postaji v Dobropoljah, kjer so mi odnesli nahrbtnik (v njem je bil majhen ročni kovčeg, vreča, pločevinasta posoda za mleko in skledica), pozivljam, da mi ga čimprej vrnejo, ker mi sicer prizadene občutno škodo. Upam, da je bila pomota in da si ne nameravajo omadeževati fantovske časti s tatvino. Moj naslov je na razpolago v uredništvu »Slovenca«, nahrbtnik pa lahko izroče na železniški postaji v Dobropoljah, kamor ga pridem iskat in prinesem njihovega.

Ljubljanske novice.

Ij **Naval k sinfoničnim koncertom orkestra Srbske Kraljeve Garde** je tako velik in navdušenje tako pristno, da izraža ljubljansko občinstvo željo, naj bi se še tretji sinfonični koncert te izvrstne godbe vršil v Ljubljani. Naznanja se torej občinstvu, da priredi orkester Srbske Kraljeve Garde v petek, 11. t. m. še tretji sinfonični koncert. Vstopnice se prodajajo v trafiki v Prešernovi ulici 54. Spored objavljamo na drugem mestu.

Ij **Osebnost** vest. Stavbeni nadkomisar inženjer dr. Miroslav Kasal je izstopil prostovoljno iz državne službe in otvoril kot civilni oblastveno poverjeni stavbeni inženjer specijelno stavbeno podjetje in tehniško pisarno za betonske, železobetonske in vodne zgradbe v Ljubljani, Hilšerjeva ulica št. 7.

Ij **Šentjakobsko prosvetno društvo** vabi k predavanju, ki se vrši danes ob pol 8. uri zvečer. Predava trnovski gospod župnik-pisatelj Franc S. Finžgar o jako zanimivem predmetu. Pridite v obilnem številu! — Po predavanju se vrši Orlova seja, h kateri so prav nujno vabljeni vsi odborniki. Vršijo se krog pol 9. ure. — Nazdar!

Ij **Tudi vzrok sedanje draginje.** Iz krogov državnih uradnikov smo prejeli: »Slovenski Narod«. Uradnikom se zboljša plača, tako so vpili v ponedeljek fantiči na franciškanskem mostu. Kaj si mora prebivalstvo vendar misliti? Saj je popolnoma uverjeno o resnici besed, katere nekateri z vso silo širijo, namreč: »Uradniki žro in žro.« Res je po poročilih v časopisju, da odgovarja navedeni stavek popolnoma resnici. V teku enega meseca smo dobili: novo službeno pragmatiko; s prvim aprilom se nam je plača nakazala v dinarjih, tako, da so se zneski v kronah potrojili; enkratni prispevek in povišane drag. doklade so se tudi že izplačale, in danes 7. aprila še ena dobrotica: »Ureditev prejemkov državnih nastavljenecov« ali z drugimi besedami: dosedanje draginjske doklade se povišajo za 100 odstotkov. Kaj si misli ljudstvo o nas, ko vedno čita o zboljšanju uradniških plač? Vse naštetje, mnogobrojne dobrote smo dobili, a žalibog samo na papirju, ki ga pa ne moremo jesti. V resnici se naš gmotni položaj niti za vinar ni pobiljšal, uradništvo strada in hodi raztrgano okoli, kakor doslej. To javnosti v vednost.

Ij **Zadruga krojačev** v Ljubljani vabi cenj. gg. mojstre na važen sestanek v četrtki, dne 10. aprila t. l., v gostilni g. Zabuškova (pri Zlati ribi). Prosi se točne in zanesljive udeležbe. — Načelstvo.

Seja občinskega sveta ljubljanskega.

dne 8. aprila 1919.

Župan dr. Tavčar otvoril sejo in ugovoril sklepčnost. Za overovatelja zapisnika imenuje obč. svet. Bahovca in dr. Trillerja. Nato odgovarja župan na razne interpelacije v prejšnjih sejah. Posebno obširno se je pečal z razmerami v mestni ubožnici na Japlovi cesti.

Zapisniki zadnjih treh sej se odobre.

Sprememba občinskega in občinskega volilnega reda.

Občinski svetniki socialno-demokratske stranke so stavili samostalni predlog glede spremembe občinskega in občinskega volilnega reda za stolno mesto Ljubljano.

Predlog je v dolgem govoru utemeljeval ing. Stebi. Razpravljal je o občinskem gospodarstvu, o preuredbi prehrane, o reformi šolstva itd. Zahteval je, da naj se šolske maše odpravijo, ker da so samo vzgajanje za hinavstvo. Končno je izjavil, da socialni demokrati zahtevajo: 1. Novi občinski volilni red na podlagi splošne, enake, tajne volilne pravice po proporcionalnem sistemu. Volilna pravica naj se raztegne tudi na vojaštvo. 2. Volilna pravica naj bo enaka za oba spola. 3. Aktivno in pasivno volilno pravico naj dobe brez oziroma na spol vsi, ki so prekoračili 20. leto in ki bivajo vsaj pol leta v občini. 4. Izvoli naj se volilni odsek 6 članov in sicer od vsake stranke po dva člana. Ta odsek naj najkasneje do 1. julija izdela nov volilni red. Nove volitve naj se razpišejo najkasneje do 1. avgusta.

Dr. Triller je v imenu JDS odgovarjal ing. Stebiji. Dejal je, da je ing. Stebi veliko povedal, pa nič novega. Predlog, kakor ga stavi ing. Stebi, je za JDS nesprejemljiv. JDS tudi ne more sprejeti predloga, da se izvoli odbor 6 članov, v katerem bi bile vse stranke enako zastopane. Predloga, naj se izvoli odsek 9 članov po sledečem ključu: JDS 5 članov, VLS 2 člana, soc. dem. stranka 2 člana.

Dr. Adlešič (VLS) izjavlja: Mali človek stopa na dan. Zahteva svoje pravice in jih bo tudi dosegel. Zato je potrebno, da se občinski volilni red spremeni na principu splošne, enake, tajne volilne pravice. Tudi ženskam se mora dati volilna pravica. (Dr. Triller: Že obstoja.) Ampak ne v taki meri, kot zahteva predlagatelj. Nevarno pa je, da se razširi volilna pravica tudi na vojaštvo, ki se vedno menja. Volilci morajo biti stalni. Med vojaštvo se ne sme zanesti političnega boja. § 2. volilnega reda naj ostane nespremenjen. Sem proti temu, da že 20 letni dobio aktivno in celo pasivno volilno pravico. Soglašam predlogom, da se izvoli odsek 6 članov za spremembo volilnega reda. Dr. Triller je predlagal, naj bi se izvolil odsek 9 članov in sicer po ključu. Opozarjam na drugi odsek, ki se je izvolil na predlog predsedstva, tam so dobile vse tri stranke po enako število glasov. Če smo vredni, da v enakem številu sedimo v odseku za spremembo volilnega reda.

Po zaključni besedi ing. Stebija je župan dal predlog glede izvolitve volilnega odseka na glasovanje. Na podlagi volilnega reda se je zagotovilo, da se mora odsek voliti po ključu 5 : 3 : 1. Župan dr. Tavčar je velikodušno pripomnil: »Saj je pravilno, ampak jaz sem mislil, da bi dal dva člana VLS, dva pa soc. dem. stranki.« V volilni odsek so bili izvoljeni: Dr. Triller, Pustoslavšek, Dimnik, Franchetti, Planinšek (JDS); dr. Adlešič, Rojina, Koleča (VLS) in Kocmur (Soc. dem. stranke).

Personalni-pravni odsek.

Vsem mestnim uslužbencem se všteje v službeno dobo 4 in pol leta vojne dobe. — Pozivu Antona Deghenghija proti predpisu kanalske pristojbine se deloma ugodijo.

Finančni odsek.

Ugodi se prizivu treh deželnih uradnikov proti predpisu deželnih in občinskih doklad na plačarino. — Zvišajo se pristojbine za uporabo rešilnih voz. — Slovenskemu planinskemu društvu se odpišejo obresti hipotekarnih posojil pri Mestni hranilnici. — Začasni most cestne električne železnice poleg šentpeterskega mostu se odstopi za 12.000 K. Most se bo porabil za zvezo Prul z Opekarsko cesto. — Odpoved najemnice hotela Tivoli se vzame na znanje.

Nato je župan sejo prekinil. Nadaljevala se bo v petek ob 5. uri popoldne.

Vestnik S. K. S. Z.

• **Prosvetno društvo za kolodvorski okraj.** Nameravajo predavanje se v četrtki ne vrši. Kdaj se bo vršilo, bo pravčasno objavljeno.

Prosveta.

pr **Spored III. sinfoničnega koncerta**, ki ga bo izvajal veliki orkester Srbske Kraljeve Garde v petek, 11. t. m. v Ljubljani pod vodstvom višjega kapelnika, g. St. Biničkoga je sledeč: 1. Binički: Uvertura »Iz mojega zavčaja«. 2. Grieg: Dva norveška plesa, št. 1. in 2. (Dances Norvégiennes). 3. Massenet: Iz opere »Cid«. 4. Airs de ballet, a) Castillane, b) Andalouse, c) Aragonaise, d) Aubade, e) Catalane, f) Madrilène, f) Navarraise. — Odmor. — 4. Massenet: Uvertura k »Phédre«. (Tragedie de Racine). 5. Rendl: »Splet srpskih melodij«. (Mosaïque de Melodies Serbes). 6. Wieniawski: Koncert za gosli in orkester v D-molu. Svira na gosli solist g. V. Frait. 7. Čajkovskij: Svečana uvertura »1812«. — Začetek točno ob polnosmi uri.

pr **Koncert Srbske Kraljeve Garde.** Bratje z ljuda so nam prinesli posebnega

užitka v Ljubljano, zato jih najiskreneje pozdravljamo. Prinesli so nam šopke pestre srbske ni lepe umerjene, zdrave, lahkokrilne francoske glasbe. Za nas, — kar priznajmo, je to malo novo, ker vsopreda brez nemške godbe še nismo imeli. Naša glasbena vzgoja ječi pod nemško težo, pod zapleteno nemško glasbo, ki ni v vsem najboljša, velikrat ni dobra. Preveč smo zavzrani v njihovo moderno »dekadenčno, secesionistično in kulistično« glasbo. Zato nam tak spored, kot smo ga čuli sinoči, dobro de kot lahna sapica, ki boža sveža lica v mladem majevem jutru. Treba bo malega preobrata. Delo nam bo dobro. Sedaj nam bo v resni zvezi z brati Srbi laže mogoče, gojiti jugoslovansko, svojo godbo in naslanjati se na francoske umetnike, ki so nam sorodnejši kot nemški. Za uvod so izaigrali kot nekak, brzokone nalašč za ta izlet prirejeni pozdrav, sestavljen iz prvega dela »Naprej«, naše narodne himne in sklepa srbske himne. Lepa misel! Občinstvo jo je tudi burno pozdravilo. Vendar se mi zdi, da »Naprej« ni vreden, da bi ga šteli med svoje narodne himne. Kvari ga posebno drugi del (v molu). Prva točka sporeda Čajkovskega Slovanska koračnica je bil prav dober uvod, četudi je za danes že »starinski« vsled ruske himne, ki ji je vodilna misel. Izvajana je bila posebno lepo. G. Binički je pokazal takoj v prvih taktih, da tvori s svojim orkestrom nerazdružljivo enoto, pravo telo, ki mu je on glava, duša in srce. Vsi udje pa ubogajo vsak njegov migljaj. Točnosti, medsebojnega soglasja in nekake ročnosti, ki jo ima njegov orkester, že dolgo nismo videli. Igrajo vse takorekoč na pamet, hočem reči: tako lahkotno, da se človek pri pogledu na ta veliki stroj kar oddahne. Biničkoga »Srbske pesmi« so lepo zamišljen šopek značilnih srbskih spevov. Dasi podobne skladbe (potpuri, fantazije, šopki itd.) navadno ne segajo do resnih glasbenih del, je to delo vendar vpoštevanja vredno, ker ni raztrgano, ne predolgo in družji kratke sorodne misli v lepo celoto, ki je tudi v tehnični izpeljavi dobro zamišljeno. Za nas, ki poznamo srbsko pesem samo malih osnutkov za samospelje ali zbor, v večjem, razpredenem obsegu, smo je pa še bore malo slišali, je nudila tudi ta skladba prav izborni užitek. Barva v celoti je silno pestra, pa tako narodno srbska, da jo razumemo na prvi hip. Proizvajanje je bilo izborno, konec so na splošno zahtevo celo ponovili. Sledili so različni Massenietovi plesi iz opere »Cid«. Posamezni deli so kaj slikoviti, lahkokrilni in značilni. Slog jim je lepo ubran, kot je ves Massenet tak. Po odmoru je prišla na vrsto najprej overtura iz opere »Kralj od Isa«, ki jo je zložil Edvard Lalo. Pri nas je skladatelj povsem neznan, ker ni posebno veliko zlozil in ker smo gojili pri nas dosedaj preveč nemško ter premalo francosko godbo. Rojen 1823 v Lille je umrl 1892 v Parizu. Zložil je poleg ene pantomime, norveške rapsodije še dva koncerta za gosli in nekaj kosov za komorno godbo. Njegova dela so brez vsakega umetnega nakita, lepe klice in lepo razpredene misli. Overtura je ugajala po svoji priprostosti in posebno lepem izvajanju. Orkester je v pp posebno izšolan, kar je dokazal sinoči nekaterekrat. Paganinijev koncert za vijolino smo, če se ne motim, že slišali v Ljubljani. Tu je še prav posebno dokazal Binički, da ni orkester sestavljen iz posameznih delov, temveč da je to samo ena cela, prav jasno izražena enota. Izvajanje koncerta na goslih (g. V. Frait) je bilo izborno, prav tako občudovanja vredna točnost orkestra, ki je lahko šepetaje sledil umetniku in njegovo globoko igro še bolj poglobil. Ta točka je bila pa res na višku. Šlo je vse kar samo od sebe, kapelnik je komaj s prsti vodil; vsa pozornost je bila obrnjena na umetnikove gosli. Ni se motil buče orkester, ki bi s težkimi koraki sledil solistu, ni se motil vihravi kapelnik, ki bi porival voz, da se mu ne ustavi sredi klanca; vse je teklo tako samo od sebe, tako lahno kot v sanjah. Samo nekdo je motil večkrat, to je bilo občinstvo. Človeka srce boli, če ob takih nežnih trenotkih, ko srce zastane biti, ko pljuča nehajo dihati, iz vseh kotov hrešči kašljanje, ki bi se dalo prav gotovo vsaj trenotek še pritajiti. Prav tako moti glasno šepetanje vseprek. In nič manj neokusno ni, če mora kapelnik čakati pri pulsu dalj časa, pa še ne pričaka primerne miru. To pač je edino, kar človeku zagreni ta nepričakovano dobri glasbeni užitek. Na vsak način treba poskrbeti, da se s poznim dohajanjem v dvorano med igro ne moti umetnikov in ne onih, ki se bi radi poglobili v umetnost. Potrudimo se! Bodimo tudi ti resni, vredni svoje visoke prosvete! G. Fraitu je občinstvo burno ploskalo, dodal je zato še en komad. Zaključila je koncert Griegova suita Peer Gynt. V prvem delu kar čutiš, da si na obali norveškega zaliva. Lahnje se giblje pred tabo morsk ravan, po njej na skačejo isni solnčni žarki — lepi trilci v flautah. Peer Gynt se vrne s popotovanja domov k postelji umirajoče matere. V tem delu je pač dosegla disciplina orkestra svoj višek. Pp ob Azini smrti je bil pač tak, da ti je zastala sapa

in kri po žilah. Pa vse to je šlo tako samo od sebe. Zdi se mi, da je v orkestru taka točnost, da bi igrali prav tako tudi, če bi n. pr. kapelnik zapustil svoje mesto. Prav tako izborni je bil Anitrin ples v tretjem delu. Peer Gynt jo sreča na popotovanju v Afriki, kamor pride po materini smrti. Delo zaključijo slika in dvorani gerskega kralja. Peer Gynt dospe tja, kjer ga kraljevi podaniki dolgo nadlegujejo in mučijo, dokler se slednjič palača ne sesuje. (Ponovni tresč činel.) Grieg je Ljubljancem že znan iz prejšnje dobe, vendar je njegova godba tako »čilna, zdrava in samorasla, da bi jo človek v takem izvajanju kot jo je izvajal sinočni orkester, večno poslušal. G. Binički je dobil po svojih srbskih pesmih lep lovorov venec s srbsko in slov. trobojnico. Občinstvo ga je burno pozdravljalo in mu priznalo z navdušenim ploskanjem burno pohvalo. Dvorana je bila do policijske dovoljene gneče zasedena. Ne vem, če bo samo eno ponavljanje zadostilo glasbe lačni Ljubljani.

Mainovejše.

DR. KOROŠEC POMETA.

(Posebno poročilo »Slovenca«.)

Zagreb, 8. aprila. »Rječ SHS« piše, da se je ob rekonstrukciji kabineta veliko razpravljalo o vprašanju, če je pri svobodni trgovini sploh še potreben resort za prehrano. Vlada se je končno odločila, naj resort ostane. Prehrano je prevzel Dr. Korošec, ki jamči za dobro in hitro izvedbo poverjene mu naloge. Dr. Korošec se je že informiral o prehranjevalnih razmerah po državi. Včeraj je nadzoroval v Novem Sadu. Rezultat tega nadzovanja je, da je 40 uradnikov od posameznih uradov odpuščenih iz službe.

JUGOSLOVANSKA UMETNIŠKA RAZSTAVA V PARIZU.

(Posebno poročilo »Slovenca«.)

Pariz, 7. aprila. Dne 10. aprila bo otvorjena jugoslovanska umetniška razstava v Petit Palaisu. Otvoril jo bo francoski minister prosvete.

ORGANIZACIJA SARAJEVSKIH ČASNIKARJEV.

(Posebno poročilo »Slovenca«.)

Sarajevo, 8. aprila. Te dni so se vršile konference sarajevskih časnikarjev. Sklenili so osnovati organizacijo sindikalnega značaja. Stopili bodo v zvezo z Zagrebom in Beogradom.

NOV POVERJENIK NA HRVATSKEM.

(Posebno poročilo »Slovenca«.)

Zagreb, 8. aprila. Na ukaz regenta Aleksandra je imenovan veliki župan dr. Tomjenović za poverjenika za notranje zadeve.

ITALIJANI ARETIRAJO.

(Posebno poročilo »Slovenca«.)

Reka, 8. aprila. V nedeljo zvečer so Italijani aretirali Ivana Dukića, kaplana v Kastvu. Odvedli so ga v Trst, od tam ga bodo odpeljali v Sardinijo.

ITALIJANSKI DEZERTERJI.

(Posebno poročilo »Slovenca«.)

Bakar, 8. aprila. Iz Pirana je danes došel semkaj odposlanec honvetualcev v spremstvu laškega duhovnika. Izjavil je med drugim, da so se v zadnjem času zelo razširile dezertacije italijanskih vojakov.

Poslano.

V Ljubljani se je etablirala nova fotografska tvrdka pod lepim grškim imenom »Helios«. Kdo je lastnik tega zavoda, ni mogoče razvideti z reklamnih izloč, izstavljenih v Šelenburgovi ulici in napravljeneh natančno po od ljublj. magistrata odobrenih načrtih in predpisih! To »Solnce« ima pa tudi svojo senčno stran, ki se v njeni temini hoče skrivati lastnik te tvrdke — Oskar Thurm. Mož je imel pred vojno fotografsko lopo pod Tivolijem, ki mu je tudi med vojno toliko nesla, da si je gmotno zelo opomogel. Seveda mu je, kot je to že običajno pri privrancenih Nemcih, potem zrasel greben, postal je hud patriot in še hujši slovenofob. Naši listi so že večkrat imeli prilike baviti se s tem oblastnim možakarjem. Spominimo le na neko med vojno »patriotično« predavanje v Mestnem domu, kjer so s skriptičnimi slikami — projiciral jih je g. Oskar Thurm — blatili Srbe in celo kralja Petra. Bil je tudi, kakor splošno znano, konfident bivše državne policije. Toliko bolj čudno in drzno je, da se upa ta človek — Nemec iz rajha — v svoobodni Jugoslaviji odpreti svoj fotografski atelje danes, ko izganjajo iz Westfalskega, Dunaja, Gradca i. dr. marljive in mirne slovenske delavce in obrtnike. Zakaj bi ta zagrozen german odjedal kruh fotografom domačinom, zlasti onim, ki so bili ves čas na vojni? Čudno se nam vidi, da so mu na-

* Opomba: Za vsebino tega spisa ne prevzame uredništvo nobene odgovornosti.

Deželna zadruga fotografov.

Jugoslovanski tiskarna v Ljubljani